

İçindekiler

SADAKA TAŞI

7

İMARETHANE

25

DARÜŞŞİFA

41

ECDADIN İZİNDEN

57

**BU KİTAPTA GEÇEN
BAZI KELİMELEİN ANLAMLARINI
MERAK EDİYORSAN...**

59

Sadaka Taşı

BEN SADAKA TAŞI. Yeryüzündeki şefkat, merhamet, asalet ve iyilik medeniyetinin sessiz tanığı...

İçinde doğduğum medeniyet biz taşlara öyle zarif, öyle kalıcı dokunuşlar yapmıştır ki... Türk medeniyetinde, yazının ilk taşıyıcısı bizleriz mesela... Türk edebiyatının ilk yazılı metni biz taşların üzerinde vücut bulmuş. Evet, doğru bildiniz: Orhun Abideleri.

*Bunun yanında bizden muhteşem camiler,
muazzam mimari eserler, nadide hat yazıları
ve nice yapılar meydana gelmiş.*

Ben de şanlı medeniyetimizin şefkatinin ve merhametinin taşı işlenmiş hâliyim. Osmanlı medeniyetinin yardım anlayışını, ahlakını, vicdanını, asaletini ve zarafetini temsil eden **BİR KÜLTÜR MİRASIYIM.**

Ecdat, beni fakir insanlar aç yatmasın diye, mezarlıktaki bir taşı ise su biriksin de kuşlar, kediler su içsin diye oymuş. Yine biz taşlardan binek taşları, mola taşları yapmışlar, bu vesileyle Allah'ın rızasını kazanmayı ummuşlar.

“Taş ebediyeti simgeler. Verdiğin şey, ebediyete seninle gelir, taş gibi kalır, zayi olmaz” demişler.

Biz sadaka taşları, genellikle taş veya mermerden yapılmış silindirik ya da dikdörtgen yapılarız. Benim boyum yaklaşık bir buçuk metre yüksekliğinde, çapım ise otuz santimetre civarında. Üst kısmımda bir elin girebileceği kadar bir oyuk var. Bazılarımız duvarların içine oyulmuş küçük gözeler şeklindedir. Bu oyuklara ya da gözelere **ZENGİNLER PARA BIRAKMAK, FAKİRLER DE İHTİYACI KADAR PARA ALMAK** için elini sokar.

İçimizin oyuk olmasının en önemli sebebi parayı bırakırken ve alırken oyuğa giren elin görünmemesidir.

*Yani bir kişinin, yardımı yapan mı
yoksa yardımı alan mı
olduğunun anlaşılmamasıdır.*

Ben inancımızdaki, “Sağ elin verdiği sol el bilmeyecek” anlayışının somut bir örneğiyim. **“ÜZÜLME! BİTTİM DİYEN KULA, YETTİM DİYEN BİR RAB-BİN VAR”** cümlesinin taşla işlenmiş şekliyim. Bakara Suresi’nin 271. ayetinin taşla nakşedilmiş suretiyim: “Sadakaları açık olarak verirsiniz bu ne güzel! Şayet onu yoksullara verirken gizlerseniz bu sizin için daha da hayırlıdır ve sizin bir kısım günahlarınıza kefarete olur. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.”

Ben sadaka taşı, yardımlaşmanın en zarif ve ince hâliyim.

Bize camilerin gözden uzak bir köşesinde, çeşme ve şadırvanların kenarlarında, türbe önlerinde, Mevlevihane, tekke ve zaviye girişlerinde, darülaceze ve imaret yakınlarında, kabristanlarda, mahalle meydanlarında, sokak başlarında rastlayabilirsiniz.

Ben yılın her günü, her saati işimin başındayım. Çünkü bir ihtiyacın ortaya çıkacağı vakti bilmek mümkün değildir. **HEM FAKİRİN İHTİYACI HEMENDİR, ŞİMDİDİR, ŞU ANDADIR.** Bana konan paralar hep metal olduğu için yağmur da yağsa, rüzgâr da esse paralardan bir eksilme olmaz, paralara zarar gelmez.

Ben asırlardır buradayım, bir duvarın kenarında, serin bir gölgede. Ne adım var ne sahibim... Ama ben nice yoksulu sevindirdim, nice cömert eli gördüm, nice insanın hikâyesine tanık oldum.

Ben hiç konuşmadım ama herkesi dinledim: Çocuğu aç kalan bir babayı, bir ekmeğe muhtaç yaşlı bir nineyi, cebindeki son kuruşu veren bir hayırseveri...

*Onların gözyaşları düştü üzerime,
duaları yankılandı içimde.*

Ben yoksulların utanmadan sadaka alabilecekleri, sadaka vermek isteyenlerin de kibirlenmeden verebilecekleri bir taşım. Beni aklına getiren kişi ne güzel bir gönle ne ince bir ruha sahipmiş. Mükâfatını bol versin **GERÇEK CÖMERTLİK SAHİBİ RABBİM...**

Benim bulunduğum coğrafyada hırsızlık vakaları çok nadir görülür, insanlar kendini emniyet ve güven içinde hisseder. **OYUĞUM PARALARLA DOLU OLMASI-NA RAĞMEN BAŞIMDA NE BEKÇİ DURUR NE DE BİR KOLCU.**

Yaşadığım topraklarda insanın onur ve haysiyetine çok önem verilir. Dilenmek eşref-i mahlukat olan insanın haysiyetiyle bağdaşmaz. İşte bu yüzden ben dilenmeyi önlemek için alınan tedbirlerden biriyim.

Çünkü içinde yaşadığım
medeniyetin merkezindeki sır,
insana saygıdır.

Osmanlı Devleti'nin fikir babası, İslam bilgini, Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in hocası Şeyh Edeballı'nın, **"İNSANI YAŞAT KI DEVLET YAŞASIN"** sözü bu şanlı medeniyetin adeta özü ve özeti niteliğindedir.

Derdini kimseye açamayan ihtiyaç sahibi kişiler ben-den bir günlük ihtiyacını karşılayacak kadar para alır, ihtiyacından fazlasını almaz. Çünkü bu coğrafyada yaşayan insanlar başkasının hakkına girmekten korkar. Yoksul olsalar da çocuklarına ve hanımlarına **HELAL LOKMA YEDİRMEK İSTERLER.** Aldıkları sadakanın helal olmasının şartının o oyuktan ihtiyacı kadar para alıp bir diğer ihtiyaç sahibinin hakkına girmemek olduğunu bilirler.

Ben sadaka taşı. Ben hiç konuşmadım ama yanıma gelenleri hep dinledim.

İhtiyaç sahipleri çoğunlukla tepemdeki oyuktan para aldıktan sonra, **"RABBİM, SEN KULLARINI Rİ-ZİKSİZ BIRAKMAZSIN. SEN ÇOK MERHAMET-LİSİN. SANA BİNLERCE KEZ HAMD OLSUN"** derler. Tepemdeki oyuğa para bırakanlar sevgilerini, te-bessümlerini, merhametlerini de bırakırlar bana... Ben bu sayede sadakanın hem somut hem de soyut hâline şahit olurum günün her anında.

Geçenlerde bir dedeyle torunu tepemdeki oyuğa bir miktar para koyduktan sonra dede, torununa,

“Yavrum, **SADAKA BELALARI DEFEDER.** Sada-ka paranı azaltmaz, bilakis çoğaltır. Sen Allah’ın rızasını, sevgisini kazanmak için cebindeki paranın bir miktarını verirsen Allah da senin rızıkına bolluk, vücuduna sıhhat, gönlüne inşirah, ruhuna huzur, ömrüne bereket verir,” demiş ve eklemişti:

“Hem sadaka vermemiz için çok para kazanmayı beklememiz gerekmez. Çünkü fakirin, senin zenginleşmeni bekleyecek durumu yoktur.

*Ayrıca yoklukta vermeye alışırsan
varlıkta da vermeye devam edersin.
Allah cömerttir, cömertleri sever.”*

Galiba bana bir kere para bırakanların bunu bir alışkanlığa dönüştürmesinin altında yatan sır, bu dedenin dedikleri. Bana para bırakan kişiler, yardıma ihtiyacı olanları mutlu ederken onların da yüzü hep gülüyor yani **MUTLU EDEN, MUTLU OLUYOR.**

Biz sadaka taşları dünyaya medeniyetin zirve noktasını yaşatan Osmanlı’nın muazzam sosyal dayanışma sistemini gösteren bir örneğiz.

Yine bir gün bir baba-kız tepemdeki oyuğa para koyduktan sonra bir taşa oturup sohbete daldılar. Babanın kızına anlattığı olayı aynen aktarıyorum size:

“Avusturyalı Ressam Busbecq, Ayasofya’nın meşhur tablosunu yapmak için çalışırken fakir bir adamın sadaka taşından para aldığını görür. Adam parayı alarak oradan uzaklaşır. Busbecq, resmine devam eder. Aynı adam bir süre sonra tekrar gelir ve **SADAKA TAŞINA PARA BIRAKIR.**

Busbecq, merakla adama, ‘Sen biraz önce gelip buradan para aldın. Peki buraya bıraktığın paraları nereden buldun?’ diye sorar. Adam, ‘Ben, buradan bir altın akçe aldım. Gidip onu bozdurdum, ihtiyacımı giderdim. **FAZLASINI DA TAŞA İADE ETTİM**’ der. Busbecq sadaka taşı kültürüne âdeta hayran olur.”

Ben ve kız, anlatılanları dikkatle dinliyorduk. Babası devam etti:

“Bu durum, buralarda yaşayan bizler için normal ve olması gereken bir şey gibi görülebilir. Fakat dünyanın hiçbir yerinde böyle bir incelik ve zarafetle örülü bir dayanışma ve yardımlaşma sistemine rastlayamayız.

*Hatta Avrupa’da böyle bir
yardımlaşma ve dayanışma sistemini
hayal etmek dahi imkânsız”*

demiş ve yine tarihimizden bu konuyla alakalı bir anekdotu aktarmıştı:

“Bir Fransız seyyah, İstanbul’a gezmeye gelir. Gezi si sırasında gördüğü bir sadaka taşı hayli ilgisini çeker.

Güpegündüz sokağın kenarında içinde **AVUÇ DOLUSU PARA OLAN BİR TAŞ VARDIR VE KİMSE DÖ-NÜP BAKMIYORDUR.** Etrafındakilerden taşın ne işe yaradığını öğrenir ve şaşkınlığı iyice artar. Tam bir hafta bu sadaka taşını gözlemler.

Taştaki para günden güne
artmaktadır ama kimse gelip
buradan para almamaktadır.

Sadaka taşı Fransız seyyahı fazlasıyla etkiler. İnsanların bu denli tokgözlülüğü ve bir başkasının hakkına olan

saygısı onun **AVRUPA'DA ÇOK DA KARŞILAŞMA-
DIĞI BİR DURUMDUR."**

Ben sadaka taşı. Asırlarca zengin ile fakir arasında görünmeyen bir gönül köprüsü kurdum. Yıllar geçti ama ben hâlâ buradayım.

Çatladım, aşındım belki ama
hâlâ içimde sevginin, iyiliğin,
inceliğin, merhametin
kokusunu taşıyorum.

Ben gösterişin değil gizliliğin taşıyım. Asırlardır bu güzel Anadolu coğrafyasında insanın en güzel hâline tanığım:

**"VERENİN DE ALANIN DA ALLAH OLDUĞU-
NU BİLİP KIBİRLENMEDEN VERMEK, RENCİ-
DE OLMADAN ALMAK..."**

Ben sadaka taşı. Belki artık taş bedenim yok ama hâlâ yaşayan niyetlerim var:

İnternet aracılığıyla çeşitli online platformlarda tek tıkla yapılacak yardım hizmetlerindeyim.

Cami, dernek, okul, hastane gibi yerlerde insanların bağış yapması için konulan kutulardayım.

Sosyal yardım dernekleri ve vakıflar aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine gönderilen nakit yardımlarda, gıda ve giysi kolilerindeyim.

Fırınlarda, lokantalarda, belediyelerde yapılan askıda yardım uygulamalarında; askıda ekmek, askıda yemek,

askıda faturalardayım. Belediyeler tarafından sokaklara yerleştirilen giysi kumbaralarındaayım.

Bugün taş deęilim belki ama eęer bir kalpte hâlâ
"YARDIM EDERKEN KİMSEYİ İNCİTMEMELİ-YİM" duygusu varsa ben oradayım.

**Sadaka taşından sonra
sözü, Avrupa'da yaşayan
yoksul birinin ceketı alır:**

BEN THOMAS'IN CEKETİ... Avrupa'dan sesleni-yorum size. Thomas, beni ikinci el pazarından almıştı. Yine de beni ilk giydiğinde sevinçten ağız kulaklarına varmıştı.

Sahibim Thomas, burada, yani Fransa'da doğmuş. Kü-çük yaşlardan beri **BİR LORDUN TARLASINDA ÇA-LIŞIR;** her gün güneş doğmadan kalkar, karanlık basma-dan eve dönemez. Bu emeğinin karşılığı ise bir tas arpa lapası, biraz da saman üstünde uykudur.

Ellili yaşlarda olmasına
ve hayatı boyunca çalışmasına
rağmen ona ait bir karış
toprağı bile yoktur.

Bazı sabahlar sahibimin eşi, "Belki bir keşış çorba ve-rir..." diye manastıra gider ama çoğunlukla eli boş döner.

Sıra ona gelmeden kazan boşalır çünkü. Kadın, çok hassas ve çekingen biri. Bir gün yine eli boş dönünce üzül-müş ve kendi kendine şunları mırıldanmıştı:

“Yüzüme bile bakmıyor, kıyafetim kıyafetlerine değ-mesin diye uzağımdan geçiyorlar. **FAKİRLİĞİM BU-LAŞICIYMIŞ GİBİ DAVRANIYORLAR.** Sanki bu hâlime ben gönüllü düştüm! Sığınağım kilise. O da bazen ekmek verir ama ekmeği verirken çokça da öğüt verir: ‘Sabret, cennet yoksulların...’ Sabre-delim bakalım, sabre-delim... Ama nereye kadar!”

Ben Thomas’ın ceketiyim. Hep onunlaydım. Onun utancını, sabrını, suskunluğunu ben de giydim. Thomas’ın sırtında çok şeylere şahit oldum. Kilise bazen yoksullara sadaka dağıtır ama çoğu zaman Thomas’a kalmaz. Bunun nedeni önceliğin torpilli ve tanıdık yüzlere olması.

*Buralarda yoksul olmak
yetmiyor, doğru türden yoksul
olmalısın ki sana yardım etsinler.*

Bu topraklarda ana sınıflar soylular, din adamları, bur-juvalar, köylüler ve serfler... **SOYLULAR EN AYRICA-LIKLI SINIF...** Sınıfsal farklılıklar insanların yediklerini de etkiliyor. En alt tabakada olanlar haşlanmış tahıllar-dan yapılan çorbaları içerler. Nüfusun neredeyse dörtte biri yoksul ve evsiz... Bunların bir bölümü iş ya da sada-ka bulabilmek için Avrupa’nın yollarında dolaşırlar. Şehirli